

СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Баленко О. Г.

*начальник Полтавського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою
імені Віталія Грицаєнка Полтавської обласної ради*

Безпека життєдіяльності (БЖД) – галузь наукових знань, що вивчає небезпеки та засоби захисту від них людини у будь-яких умовах її перебування; це галузь знання та науково-практична діяльність, спрямована на формування безпеки і попередження небезпеки шляхом вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їх властивостей, наслідків їх впливу на організм людини, основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек.

Безпека – стан діяльності, при якому із певною імовірністю виключені прояви небезпеки або відсутня надмірна небезпека; це збалансований, за експертною оцінкою, стан людини, соціуму, держави, природних та антропогенних систем тощо. Це одна з найважливіших сторін практичних інтересів людства з давніх часів і до наших днів. Людина завжди прагнула забезпечити свою безпеку. У наш час проблеми безпеки ще більше загострилися, і це завдання вимагає спеціальних знань.

Безпека людини – це поняття, що відображає саму суть людського життя, її ментальні, соціальні і духовні надбання. Безпека людини – невід'ємна складова характеристика стратегічного напрямку людства, що визначений ООН як «сталій людський розвиток» (Sustainable Human Development) – такий розвиток, який веде не тільки до економічного, а й до соціального, культурного та духовного зростання, що сприяє гуманізації менталітету громадян і збагаченню позитивного загальнолюдського досвіду.

Небезпека – явище, процес, об'єкт, властивості предметів, здатні у певних умовах наносити шкоду здоров'ю людини; це умова чи ситуація, яка існує в навколишньому середовищі і здатна призвести до небажаного вивільнення

енергії, що може спричинити фізичну шкоду, поранення та/чи пошкодження.

Причина – подія, що передує та викликає іншу подію, яка називається наслідком.

Шкода здоров'ю – це захворювання, травмування, у тому числі з летальним наслідком, інвалідністю тощо.

Умови діяльності – сукупність факторів середовища перебування, що діють на людину.

Загроза – груба, зухвала обіцянка заподіяти яке-небудь зло, неприємність; погрожування, нахваляння.

Охорона праці – це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності.

Надзвичайна ситуація (НС) – порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єктах або територіях, спричинене аварією, катастрофою, епідемією, стихійним лихом, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат, а також до великого зараження людей і тварин.

У сучасному індустріальному світі проблеми безпечного існування й успішного розвитку людства набувають особливої гостроти й актуальності. Практично щодня людина знаходиться під загрозою великої кількості небезпек, пов'язаних із вирішенням важливих завдань: забезпечення прийняттого природного та суспільного середовища, достойного житла, збереження здоров'я та життєздатності, отримання необхідної освіти і гідної роботи, досягнення успіху в обраній сфері діяльності, підтримання нормальних відносин з оточуючими людьми, захист інтересів своєї сім'ї тощо.

Ускладнюють ситуацію й глобальні проблеми, серед яких війни та регіональні конфлікти, екологічні лиха й природні катастрофи, політичні та економічні кризи, екстремізм і тероризм. Проте захист і створення сприятливих умов для життєдіяльності в навколишньому природному та суспільному

середовищі залежать, насамперед, від людини й потребують від неї відповідних знань і поведінки.

Зростаючі загрози безпеці життя населення вимагають уваги до організаційно-правових аспектів, спрямованих на захист та забезпечення безпеки.

Організаційно-правові аспекти безпеки життєдіяльності включають у себе ряд законодавчих положень – Конституцію, закони, урядові підзаконні акти, відомчі нормативні акти та нормативні акти місцевих органів влади, що регулюють забезпечення безпеки людей у різних сферах життя.

Законодавство щодо безпеки життєдіяльності включає законодавство України про охорону здоров'я, охорону праці, дорожній рух, цивільну оборону, охорону навколишнього середовища, пожежну безпеку тощо. Вони визначають правила і вимоги щодо захисту працюючих від травматичних ситуацій, запобігання можливим аваріям та катастрофам, а також забезпечення безпеки населення у цілому.

Організаційні аспекти включають розроблення та впровадження відповідних процедур, інструкцій та планів дій у небезпечних ситуаціях, організацію навчання персоналу з питань безпеки, а також контроль за дотриманням встановлених правил. Законодавство також передбачає відповідальність за порушення вимог безпеки життєдіяльності, яка може включати штрафи, санкції або навіть кримінальну відповідальність для осіб, що не виконують встановлені норми.

Загалом, організаційно-правові аспекти безпеки життєдіяльності є важливими для забезпечення безпеки та захисту громадян у різних сферах їхнього життя.

Організаційні аспекти безпеки життєдіяльності: управління безпекою життєдіяльності включає у себе проведення аналізу ризиків, розробку стратегій та політик безпеки, а також упровадження відповідних процедур та контролю за їхньою ефективністю. Організації повинні мати чіткі плани дій у випадках надзвичайних ситуацій та готовність до їх вирішення.

Правові аспекти безпеки життєдіяльності: законодавство щодо безпеки життєдіяльності містить норми, які регулюють права та обов'язки суб'єктів, пов'язаних із забезпеченням безпеки. Це включає в себе вимоги до проведення оцінок ризиків, розробку планів аварійного реагування та впровадження профілактичних заходів.

Висновок: забезпечення безпеки життєдіяльності є важливим завданням для будь-якої організації. Інтегрування організаційних та правових аспектів у процес управління безпекою дозволяє ефективно захищати життя та здоров'я людей. Ретельне дотримання вимог та стандартів забезпечення безпеки допомагає уникнути негативних наслідків надзвичайних ситуацій та забезпечити стабільність у суспільстві.

Охорона праці базується на ряді законодавчих актів, які регулюють умови праці та забезпечують безпеку працівників. В Україні є закон «Про охорону праці», який встановлює правила та вимоги щодо забезпечення безпеки та здоров'я працівників на робочому місці. Крім цього, існують різноманітні нормативні акти, які деталізують вимоги щодо охорони праці в конкретних галузях та сферах діяльності.

Організаційні основи охорони праці включають у себе створення відповідних структур у підприємствах, що відповідають за здійснення заходів з охорони праці, проведення навчання та інструктажу працівників з питань безпеки та здоров'я на робочому місці, а також забезпечення необхідними засобами захисту. Метою цих заходів є зменшення ризиків виникнення нещасних випадків на роботі, покращення умов праці та збереження здоров'я працівників.

Цивільний захист – комплекс заходів, які реалізуються на території України в мирний час та в особливий період і спрямовані на захист населення, територій, навколишнього природного середовища, майна, матеріальних і культурних цінностей від надзвичайних ситуацій та інших небезпечних подій, запобігання виникненню таких ситуацій та подій, ліквідацію їх наслідків, надання допомоги постраждалим, здійснення державного нагляду (контролю) у

сфері пожежної та техногенної безпеки.

Організаційно-правові аспекти цивільного захисту для людини включають у себе низку законів, нормативних актів та процедур, спрямованих на захист цивільного населення у разі надзвичайних ситуацій, природних катастроф, війни або інших загроз для безпеки людей. Це може включати створення системи попередження надзвичайних ситуацій, розробку планів евакуації, надання першої медичної допомоги, розміщення в укриттях та інші заходи.

З погляду організаційно-правових аспектів цивільного захисту для людини, важливо мати законодавчу базу, яка регулює діяльність у цій сфері, а також ефективну систему управління кризовими ситуаціями. Важливо також надавати правову допомогу та підтримку громадянам під час надзвичайних ситуацій, а також забезпечувати їхні права та інтереси в умовах кризи.

Організаційно-правові аспекти цивільного захисту для людини є важливою складовою національної безпеки країни і спрямовані на забезпечення безпеки та захисту громадян в умовах надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел:

1. Заплатинський В. М. Ретроспективний аналіз становлення дисципліни безпека життєдіяльності у вищій школі України. // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини 2015/5/13

2. Демиденко Г. П. Безпека життєдіяльності: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Національний технічний ун-т України Київський політехнічний ін-т. Київ : НТУУ КПІ, 2008. 300с. Бібліогр.: с. 270– 271. ISBN 978-966-622-288-9.]

3. Стеблюк М. І. Цивільна оборона та цивільний захист Київ: Знання,2013. 487с.

4. Бабаков С. М. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій військового характеру Безпека життєдіяльності. 2019. №5. с. 28–30

5. Демиденко Г. П. Безпека життєдіяльності: навч. посіб.. Київ : НТУУ

«КПІ», 2008. 300 с.

6. Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. В. Зацарний, Н. А. Праховнік, О. В. Землянська, О. В. Зацарна. Київ : НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. електронне видання.. URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/18263>.

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ У РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Мусійко О. О.

начальник відділу планування заходів цивільного захисту Головного управління ДСНС України в Полтавській області

Згідно із Законом України «Про Цивільний захист України», однією з основних завдань цивільного захисту є запобігання та зменшення можливих негативних наслідків техногенних та стихійних подій, таких як аварії, катастрофи, вибухи та пожежі. Це досягається через підготовку керівного персоналу та населення до уміння вчасно реагувати на надзвичайні ситуації, а також уміння використовувати засоби індивідуального захисту. Навчальна програма з «Безпеки життєдіяльності» включає підготовку учнів професійно-технічних закладів у питаннях цивільного захисту, і «День цивільного захисту» є важливим заходом, що закріплює отримані знання та навички [1].

Мета і завдання «Дня цивільного захисту» включають:

Розвиток у учнів навичок та вмінь діяти в надзвичайних ситуаціях для захисту свого здоров'я та життя. Формування впевненості в ефективності заходів цивільного захисту. Розвиток моральних та психологічних якостей, таких як відвага, витримка, ініціатива та взаємна допомога. Покращення теоретичних знань та практичних навичок учнів та педагогічного колективу щодо цивільного захисту. Оцінка готовності структурних підрозділів цивільного захисту до виконання своїх функцій. Проведення масових занять з цивільного захисту. Поширення передового досвіду організації та проведення навчального процесу з цивільного захисту. Практична перевірка навичок учнів